

Saeima ir pieņēmusi un Valsts
prezidents izsludina šādu likumu:

Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā

1. pants. Likuma mērķis

Šā likuma mērķis ir:

- 1) nepieļaut Latvijas kā demokrātiskas un nacionālas valsts vērtību noniecināšanu un apdraudējumu;
- 2) paust nosodošu nostāju gan pret PSRS, gan nacistiskās Vācijas prettiesisko okupācijas varu, īstenoto politiku un veiktajiem noziegumiem;
- 3) veicināt sabiedrības izpratni par notikumiem Latvijas teritorijā Otrā pasaules kara laikā un pēckara periodā, tādējādi stiprinot sabiedrības vēsturisko atmiņu;
- 4) nodrošināt vēsturiskā taisnīguma atjaunošanu — novērst nepatiesu, neprecīzu un neobjektīvu vēsturisko notikumu atspoguļojumu un godināt Latvijas tautas pretestību gan PSRS, gan nacistiskās Vācijas okupācijas varai.

2. pants. Likuma uzdevums un darbības joma

(1) Šā likuma uzdevums ir nodrošināt efektīvu šā likuma 4. pantā minēto objektu demontāžas procesu.

(2) Šis likums neattiecas uz pieminekļiem, piemiņas zīmēm, piemiņas plāksnēm, piemiņas vietām, arhitektoniskiem vai mākslinieciskiem veidojumiem, kuri atrodas karā kritušo karavīru apbedījuma vietās, kā arī padomju vai nacistiskā terora upuru piemiņas vietās.

3. pants. Aizliegums eksponēt padomju vai nacistisko režīmu slavinošus objektus

Publiskajā ārtelpā, publiskajā būvē vai publiskas personas iekštelpā (izņemot akreditētus muzejus) aizliegts eksponēt pieminekļus, piemiņas zīmes, piemiņas plāksnes, piemiņas vietas, arhitektoniskus vai mākslinieciskus veidojumus un citus objektus (turpmāk — objekti), kas izvietoti Latvijas teritorijā kopš 1940. gada un atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- 1) slavina PSRS vai nacistiskās Vācijas okupācijas varu, ar to saistītu notikumu vai personu;
- 2) slavina totalitārismu, vardarbību, militāru agresiju, karu un kara ideoloģiju;
- 3) ietver padomju varas vai nacisma simbolus.

4. pants. Demontējamie objekti

(1) Ar šo likumu tiek noteikts, ka Rīgā, Uzvaras parkā esošais monuments "Padomju karavīriem — Padomju Latvijas un Rīgas atbrīvotājiem no vācu fašistiskajiem iebrucējiem" ir demontējams.

(2) Citus šā likuma 3. pantā noteiktajiem kritērijiem atbilstošus demontējamus objektus nosaka Ministru kabinets.

(3) Lēmumu par šā likuma 3. pantā noteiktajiem kritērijiem atbilstoša objekta, izņemot šā panta pirmajā un otrajā daļā minētos objektus, demontāžu pieņem tā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgais objekts atrodas.

5. pants. Objekta demontāžas noteikumi

(1) Izvērtējot objekta atbilstību šā likuma 3. pantā noteiktajiem kritērijiem, tiek noskaidrots tā tapšanas laiks, uzstādīšanas mērķis un ideoloģiskais vēstījums, novietojums (ietekme uz publisko vidi), kā arī tā oriģinālo detaļu vai fragmentu mākslinieciskā vērtība, arhitektoniskā kvalitāte vai tā kultūrvēsturiskā vai izglītojošā nozīme. Pirms objekta demontāžas tiek veikta tā fotofiksācija un objekts tiek dokumentēts. Ja demontējamā objekta oriģinālajām detaļām vai fragmentiem ir mākslinieciska vērtība, arhitektoniska kvalitāte vai kultūrvēsturiska vai izglītojoša nozīme, objekts pirms tā demontāžas dokumentējams, izmantojot trīsdimensionālo lāzerskenēšanu.

(2) Šā likuma 4. pantā minēto objektu dokumentēšanu un demontāžu veic tā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgais objekts atrodas.

(3) Ar objekta demontāžu šā likuma izpratnē saprotama objekta nojaukšana vai novākšana (ja attiecīgais objekts nav būve) tādā veidā, ka attiecīgais objekts vairs nepastāv, kā arī atbrīvotās teritorijas sakopšana.

(4) Par šā likuma 4. panta trešajā daļā minēto objektu demontāžas uzsākšanu pašvaldības informē Latvijas Okupācijas muzeju un Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi.

(5) Šā likuma 4. pantā minēto objektu demontāžu pašvaldības īsteno ne vēlāk kā līdz 2022. gada 15. novembrim.

6. pants. Objekta demontāžas īpašie noteikumi

(1) Ja saskaņā ar normatīvajiem aktiem objekta demontāžai ir piemērojami būvniecību regulējoši normatīvie akti, attiecīgo objektu demontē, ievērojot šā panta noteikumus un īpašo būvniecības procedūras piemērošanas kārtību.

(2) Ja demontējamais objekts klasificējams kā kultūrvēsturiska inženierbūve (neatkarīgi no būves grupas), tā demontāžai piemēro būvniecības jomu regulējošos normatīvajos aktos paredzēto kārtību — paziņojums par būvniecību.

(3) Piemērojot šā panta otrajā daļā minēto kārtību, paziņojumam par būvniecību pievieno šādus dokumentus:

1) sertificētā būvdarbu vadītāja sagatavotu darbu veikšanas projektu, ja objekts atrodas pilsētā vai citā blīvās apbūves teritorijā;

2) sertificētā arhitekta vai projektētāja sagatavotu:

a) ģenerālplānu atbilstošā vizuāli uztveramā formā (M 1:250; M 1:500; M 1:1000), kurā attēloti demontējamie ārējie inženiertīkli, ja objekts ir pieslēgts inženiertīkliem,

b) skaidrojošo aprakstu, kurā norādīta vispārīga informācija par inženierbūves tehniskajiem rādītājiem, būves lietošanas veidu atbilstoši būvju klasifikācijai (ja tāds ir nosakāms), būvniecībā radušos atkritumu apsaimniekošanu un to apjomu, teritorijas sakārtošanu pēc darbu pabeigšanas, kā arī paredzēto nojaukšanas metodi un termiņiem, sadalījumu būves kārtās ar tajās ietveramo apjomu (ja paredz būvdarbus vai objekta nodošanu ekspluatācijā pa būves kārtām),

c) darbu organizēšanas projektu, ja objekts atrodas pilsētā vai citā blīvās apbūves teritorijā,

d) labiekārtojuma un apstādījumu plānu, ja ir nepieciešami labiekārtošanas vai stādīšanas darbi.

(4) Objekta demontāžu ierosināt ir tiesīga attiecīgā pašvaldība neatkarīgi no objekta un zemes, uz kuras tas atrodas, piederības.

(5) Ja objekts ir klasificējams kā ārtelpas labiekārtojuma elements, tā demontāžai nepiemēro būvniecību regulējošus normatīvos aktus.

(6) Pašvaldība ir tiesīga šā likuma 4. panta otrajā un trešajā daļā minēto objektu demontāžu veikt saviem spēkiem vai uzdot to veikt savai institūcijai vai kapitālsabiedrībai. Attiecīgās personas reģistrācija būvkomersantu reģistrā nav nepieciešama. Ja objekts atrodas pilsētā vai citā blīvās apbūves teritorijā, objekta nojaukšanai (demontāžai) nepieciešamos būvdarbus veic pašvaldības norīkota vai iecelta būvdarbu vadītāja vadībā.

(7) Pašvaldība pirms objekta demontāžas darbu uzsākšanas rakstveidā informē par to zemes, uz kuras objekts atrodas, īpašnieku (tiesisko valdītāju).

(8) Jebkāda par objekta demontāžu pieņemta lēmuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

7. pants. Iepirkumu procedūras īpašie noteikumi

Pašvaldībai un Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei ir tiesības veikt iepirkumus ar objekta demontāžu saistīto darbību īstenošanai, nepiemērojot publisko iepirkumu reglamentējošās tiesību normas, kā arī veikt izmaiņas attiecīgajos noslēgtajos līgumos, ciktāl tas objektīvi nepieciešams attiecīgo darbību īstenošanai un nepārsniedz Eiropas Savienības noteikto līgumcenu robežvērtības. Lai nodrošinātu finansējuma lietderīgu izlietošanu, organizējot darbības, kas saistītas ar objekta dokumentēšanu, izmantojot trīsdimensionālo lāzerskenēšanu, vai objekta demontāžu, tiek veikta cenu aptauja.

8. pants. Objekta demontāžas finansēšana

(1) Šā likuma 4. pantā minēto objektu demontāžu finansē vienādā apmērā no valsts un tās pašvaldības, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgais objekts atrodas, budžeta līdzekļiem.

(2) Šā likuma 4. pantā minēto objektu demontāžu primāri finansē no šim mērķim fizisko un juridisko personu ziedotajiem finanšu līdzekļiem, ja tādi ir.

(3) Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 14. pantā noteiktos ierobežojumus nepiemēro attiecībā uz fizisko un juridisko personu ziedojumiem, kas paredzēti šā likuma 3. pantā noteiktajiem kritērijiem atbilstoša objekta demontāžai.

(4) Valsts budžeta līdzekļu piešķiršanas un izlietošanas kārtību, kā arī fizisko un juridisko personu ziedojumu uzskaites un izlietošanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

9. pants. Demontēto objektu oriģinālo detaļu un fragmentu iekļaušana Latvijas Okupācijas muzeja krājumā

(1) Demontēto objektu oriģinālās detaļas vai fragmentus, kam ir mākslinieciska vērtība, arhitektoniska kvalitāte vai kultūrvēsturiska vai izglītojoša nozīme, iekļauj Latvijas Okupācijas muzeja krājumā. Lēmumu par demontēto objektu oriģinālo detaļu vai fragmentu iekļaušanu muzeja krājumā pieņem muzeja direktors, pamatojoties uz muzeja krājuma komisijas atzinumu un konsultējoties ar Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi. Latvijas Okupācijas muzejam tiek nodoti arī demontēto objektu dokumentēšanas rezultāti.

(2) Ar šo likumu Latvijas Okupācijas muzejam tiek noteikts valsts pārvaldes uzdevums nodrošināt muzeja krājumā iekļauto demontēto objektu oriģinālo detaļu un fragmentu uzturēšanu, saglabāšanu, pieejamību, izpēti un sabiedrības izglītošanu atbilstoši muzeja darbību regulējošu normatīvo aktu noteikumiem.

(3) Latvijas Okupācijas muzejs var deponēt tā krājumā esošas demontēto objektu oriģinālās detaļas vai fragmentus valsts, pašvaldības vai privātam akreditētam muzejam.

(4) Šā panta otrajā daļā noteiktā uzdevuma izpildi finansē no valsts budžeta līdzekļiem.

Pārejas noteikumi

1. Ministru kabinets līdz 2022. gada 31. jūlijam izdod šā likuma 4. panta otrajā daļā un 8. panta ceturtajā daļā minētos noteikumus.

2. Šā likuma 5. panta piektajā daļā noteiktais termiņš neattiecas uz šā likuma 4. panta pirmajā daļā minētā objekta pazemes daļas demontāžu un atbrīvotās teritorijas sakārtošanu. Pazemes daļas demontāža un atbrīvotās teritorijas sakārtošanas darbi īstenojami līdz 2023. gada 30. jūnijam.

3. Šā likuma 5. panta pirmajā daļā noteiktajai objektu izvērtēšanai un dokumentēšanai, izmantojot trīsdimensionālo lāzerskenēšanu, Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei finansējumu piešķir no valsts budžeta programmas 02.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem".

4. Šā likuma 9. panta otrajā daļā noteiktā valsts pārvaldes uzdevuma veikšanai Latvijas Okupācijas muzejam 2022. gadā piešķir papildu finansējumu no valsts budžeta programmas 02.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem".

5. Publiskajā ārtelpā, publiskajā būvē vai publiskas personas iekštelpā izvietotie pieminekļi, piemiņas zīmes, piemiņas plāksnes, piemiņas vietas līdz šajā likumā noteikto ar objektu demontāžu saistīto darbību uzsākšanai netiek pārvietoti, demontēti vai iznīcināti.

Likums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā izsludināšanas.

Likums Saeimā pieņemts 2022. gada 16. jūnijā.

Valsts prezidents *E. Levits*

Rīgā 2022. gada 22. jūnijā